

‘n Kerk wat getuig is ‘n kerk wat leef (1) ‘n Bybels-teologiese perspektief op die missionêre karakter van die kerk¹

D J Dreyer²
(Universiteit van Pretoria)

ABSTRACT

A witnessing church is a living church (1) A biblical-theological perspective on the missionary character of the church.

*In this, the first of two articles, we focus on the identity of the church as it is revealed in the Old and New Testaments. Since the sixties of the previous century, it is widely accepted that mission is the essence of the church. The church was no longer seen as the institution which sends people into the world, but was no longer the one who is sent into the world. According to the Old Testament, Israel was elected to be God's witness to the nations. In exile they recognised that Jahwe is not a national God, but God of the whole world. The four Gospels, Acts and the letters of Paul make it very clear that the church of Jesus Christ is either a missionary church or not a church at all. The church is, in all its activities *per se* an instrument in bringing God's kingdom to this world.*

1 DIE KERK AS 'N KERK WAT GETUIG

1.1 ‘n Gesprek oor die identiteit van die kerk

In hierdie eerste van twee artikels oor die missionêre karakter van die kerk val die klem op ‘n Bybels-teologiese perspektief. In die tweede artikel word die missionêre ekklesiologie verder ontwikkel. Die vraag na wie en wat die kerk is en moet wees, duik gereeld in gesprekke op. Gesprekke oor die kerk begin meestal met opmerkings oor saaklike dinge: die *programme* van die kerk; dinge wat mense in die kerk ervaar en nie ervaar nie; dinge wat jongmense frustreer en wat ouer mense aanstoot gee. Mense neem aan die gesprek deel, maar dit raak hulle nie werklik nie. Sodanige gesprekke help baie min om die gedrag van mense te verander. Indien die gesprekke verder sou gaan, word dit meestal op ‘n rasonele vlak verder gevoer. Daar word besin oor die *prosesse* wat in die kerk aan die gang is. Sodanige gesprekke

---

¹ Hierdie ondersoek is gedoen binne die kader van ‘n omvattende ekklesiologieprojek wat tans in die Departement Dogmatiek en Christelike Etiek uitgevoer word.

² Navorsings genoot in die Departement Dogmatiek en Christelike Etiek.

op teologiese, sosiologiese of filosofiese vlak oor die kerk is stimulerend en insiggewend. Hierdie kerklike (institusionele) of teologiese (akademiese) gesprekke maak ook nie veel verskil aan die gesindhede en optrede van mense nie. ‘n In-diepte-gesprek oor die kerk behoort te gaan oor die *identiteit* van die kerk. Dit raak die hart. So ‘n gesprek oor die wese en roeping van die kerk lei tot ‘n ontmoeting met God self. In hierdie ontmoeting met God kom ‘n mens tot die ontdekking dat die kerk nie daar is terwille van homself nie, maar dat die kerk dié instrument is om God se koninkryk in hierdie wêreld te laat kom. Die kerk is “die uitverkore volk, ‘n koninklike priesterdom, ‘n nasie wat vir God afgesonder is, die eiendomsvolk van God, die volk wat die verlossingsdade moet verkondig van Hom wat julle uit die duisternis geroep het na sy wonderbare lig” (1 Pet 2:9).

Die gevaar vir die kerk in ‘n tyd van sukses en voorspoed is altyd dat die kerk “nog die uiterlike skyn van die godsdiens kan hê, maar die krag van die godsdiens sal hulle nie ken nie” (2 Tim 3:5). ‘n Kerk waarop die wêreld ‘n greep gekry het, het geen getuienis teenoor die wêreld nie. Só ‘n kerk vervul bloot institusionele funksies deur bepaalde kerklike formaliteite teenoor sy eie lidmate na te kom.

Sedert die sestigerjare van die vorige eeu is dit algemeen in die konfessionele kerke aanvaar dat sending tot die wese van die kerk behoort. Sending is nie langer as ‘n aktiwiteit van die kerk gesien nie, maar as ‘n uitdrukking van die *bestaansgrond* van die kerk (Bosch 1991:493). Aan die einde van die twintigste eeu is daar tot die ontdekking gekom dat die rol van die kerk verander het van die een wat stuur, na die een wat gestuur is. David Bosch (1991:9) sê dat die Christendom in sy wese missionêr is. Indien dit nie so verstaan word nie, ontken die Christelike kerk die rede vir sy bestaan.

In sy bediening is die kerk in die Naam van Christus gerig op die nood en behoeftes van alle mense in die samelewing. Die kerk-in-sy-getuienis sê “ja” en “nee” vir die wêreld. In ‘n kreatiewe spanning sê die kerk ja vir die wêreld (in solidariteit met God se ja van verlossing, geregtigheid, vrede en heelheid, maar die kerk sê ook nee vir die wêreld (as ‘n uitdrukking van sy opposisie teen die wêreld se ekonomiese, sosiale en politieke lewe). Die kerk mag nie so daarmee identifiseer dat die Christelike geloof ‘n burgerlike of politieke godsdiens word nie (Bosch 1991:11).

1.2 Institutionaliserings van die kerk

Die proses van institutionalisering is ‘n natuurlike proses wanneer mense saamkom om ‘n bepaalde doelwit te bereik. ‘n Bepaalde doel plus mense

plus strukture plus 'n verloop van tyd, is meestal gelyk aan institusionalisering.

Institusionalisering is gewoonlik nodig vir enige organisasie om te kan funksioneer. In elke organisasie is daar 'n lewensiklus. Die institusionalisering wat aanvanklik noodsaaklik was om die doel te bereik, word later maklik 'n struikelblok. Institusionalisering gaan oor in *institusionalisme*. Die organisasie met sy vorme en strukture word belangriker as die mense in die organisasie. Mense begin soos ratte in 'n masjien funksioneer. Die instandhouding van die organisasie word belangriker as die oogmerke waarvoor die organisasie tot stand gekom het. Die organisasie as 'n middel tot 'n doel, word 'n doel op sigself (Getz 1988:251). Kerke val vas in die dryfsand van institusionalisme wanneer die wese van die kerk met die funksies, die inhoud met die vorm, die beginsel met die tradisie, verwar word. 'n Institusionele kerk se teologie is funksioneel en fokus op die instandhouding van die kerk as organisasie. 'n Institusionele kerk dink in terme van lidmaatskap, instandhouding en oorlewing. 'n Missionêre kerk dink in missionêre terme van getuienis, groei en oorwinning (Callahan 2000: 95,99).

2 DIE OU-TESTAMENTIESE GETUIENIS

In die verlede is die missionêre karakter in die Ou Testament dikwels beperk tot 'n paar figure buite Israel wat deel van die volk geword het, of op 'n besondere wyse deel gekry het aan die seën van Israel (Ragab, Rut, Naäman). Die mees populêre onderwerpe oor die sending was dié van Jona en gedeeltes uit Deutero-Jesaja. In die tradisionele sin van die woord is daar egter in die Ou Testament nie daarvan sprake dat Israel as mense van die ou verbond oor geografiese, politieke en sosiale grense heen uitgestuur is om mense te wen vir die geloof in Jahwe nie (Bosch 1991:17).

2.1.1 Ou Testament as heilsgeskiedenis

Vir jare was Ou Testamentici met hulle historiese en literêre kritiek meer geïnteresseerd in Israel se *afhanklikheid* van sy omgewing as van die *roeping* van Israel te midde van sy omgewing. Walter Eichrodt, en veral Gerhard von Rad, het die belang van die boodskap (*kerugma*) van die Ou Testament weer beklemtoon. Von Rad laat die klem val op die verhaal van die Ou Testament. Hierdie verhaal is God se verlossing van Israel (*Heilsgesichte*) (Von Rad 1969:422). God het Israel uitgekies om Hom te dien. In die Ou Testament word dit duidelik dat die geloof van Israel verskil van die geloof van die omringende volkere. Die God van Israel openbaar

Homself deur sy optrede in die geskiedenis. Deur sy teenwoordigheid by sy volk laat Hy sy beloftes in vervulling gaan en bring Hy hoop vir die toekoms (Bosch 1991:18). In die vertelling van die verhaal in die Ou Testament, word die inhoud en die eenheid van die boodskap en die plek wat dit in die lewe van Israel inneem, geïntegreer. Die boodskap van die Ou Testament is *universeel* vir die hele wêreld, omdat die God van Israel die Skeppergod is (Zimmerli 1972:24). Hy is die Heer van die ganse wêreld en as sodanig is Israel se geskiedenis ingebed in God se voortgaande bemoeienis met al die nasies.

Die verhaal van die Ou Testament kom in 'n bepaalde *vorm* om die *boodskap* op 'n spesifieke wyse oor te dra. So wil die boek Genesis nie 'n kosmogonie, 'n verklaring van die skepping van die mens, gee nie. Israel leef nie filosofies nie, maar histories (Jacob 1974:183). Israel se geloofslewe word gedra deur die geloofsinterpretasies van die verhale uit sy geskiedenis (Le Roux 2001:326, 338). Die boek Genesis het as sodanig 'n histories-profetiese karakter. Genesis kan gesien word as 'n prehistoriese belydenis van die volk van God, wat juis betekenis wil gee aan hulle bestaan as die volk van God in en na die ontwrigting van die ballingskap. God is die Skeppergod wat die mens as sy verteenwoordiger aangestel het (Gen 1-2). Die verhouding waarin God tot die mens en die nasies staan (Gen 1-11) is die agtergrond van die verhaal van God met Israel wat eintlik met Abraham in Genesis 12 begin. Ten spyte van die sonde en ontrou van sy verteenwoordigers, maak God weer 'n begin as 'n liefdevolle en genadige God. Die verkiesing van Abraham, as seën vir die nasies (Gen 12:2-3), volg op die oordeel oor die nasies (Gen 10 –11). Abraham, en by implikasie Israel, word uitverkies tot *diens* aan die nasies. Indien Israel hierin misluk, verloor die uitverkiesing sy betekenis vir Israel, hoewel die uitverkiesing van God se kant nie opgehef word nie. Israel is nie soseer die voorwerp van God se verkiesing nie, maar die subjek in sy diens waarvoor God hulle bestem het op grond van hulle uitverkiesing. Anders gestel: Daar is nie diens *om* uitverkies te word nie, maar verkiesing *vir* diens. Verkiesing is nie primêr 'n voorreg nie, maar 'n verantwoordelikheid. As die verantwoordelikheid nie nagekom word nie, word die verkiesing die motief vir Goddelike straf (Amos 3:2). God is 'n regverdige en heilige God wat die eer opeis wat Hom toekom. Die uitverkiesing van Israel is 'n goddelike inisiatief met die *doel* dat Hy deur al die nasies erken sal word as die enigste ware God. Die *weg* waarlangs dié doel in die Ou Testament bereik moes word, was die teokrasie van Israel. Die middel was die afsondering van Israel van die ander volke (sien Blaauw 1962:18-24 vir die voorgaande).

God het met Abraham en Israel 'n verbond gesluit (Gen 15 en 17 en Eks 24). Hierdie besondere genadeverbond sluit aan by die handeling van God met die mens deur die skepping (Adam en Eva - Gen 1:26, en Noag - Gen 6:18). In die genadeverbond het God die inisiatief geneem, sonder enige verdienste of prestasie van die mens se kant (Gibbs 1981:24-29). Hierdie verbond het berus op 'n intens *persoonlike verhouding* tussen God en mens. Deur die offers wat gebring is met die verbondsluiting, is hierdie persoonlike verhouding bevestig. God het van die mens verwag om binne hierdie verbondsverhouding in absolute toewyding aan Hom te leef deur sy geboorte te gehoorsaam. In beginsel was die verbond nie beperk tot Abraham en Israel nie. Deur Israel moes die verbond betekenis kry vir al die nasies. Daarom loop die ou verbond dan uit op die nuwe verbond. In die nuwe verbond word die werklike betekenis van die uitverkiesing en die genadeverbond met Abraham duidelik (Hand 3:25, Rom 4:12, Gal 3:8-16) (Gibbs 1981:30-31).

God se uitverkiesing van en verbond met Abraham en Israel het nie die verwerping van die nasies (heidene) beteken nie. Die nasies was altyd in verhouding met Israel gesien. In beginsel was die moontlikheid vir die nasies altyd daar om in Israel opgeneem te word en te deel in die verlossing van Israel. Die nasies was egter voortdurend, veral in die historiese boeke van die Ou Testament, 'n politieke bedreiging vir Israel en 'n versoeking vir hulle diens aan God. Toe Israel aan die versoeking toegegee het om die afgode van die nasies te dien, het God die nasies as 'n instrument gebruik om Israel te straf. Israel het in sy *aanbidding* van God misluk omdat hulle diens aan God ontaard het in selfdiens en afgodediens (Miga 1:5; Hab 2:18-9; Mal 1:6-14). Hulle *liefdesdiens aan mekaar* is verswelg deur eiebelang (Miga 2:2; Hab 1:4; Mal 2:13-4). As sodanig het Israel in sy *getuienis* as volk van God misluk om 'n seën vir die nasies te wees. Deur sy roeping as volk van God te versaak, het Israel sy eie voortbestaan op die spel geplaas.

Die oorblyfsel van Israel wat na die ballingskap na Jerusalem teruggekeer het, was nie 'n oorblyfsel om die verlede voort te sit nie, maar was die *stam* waaruit die nuwe toekoms moes groei. Die oorblyfsel van Israel, as kneg van die Here, was 'n nuwe geloofsgemeenskap wie se identiteit nie bepaal was deur etniese, politieke en nasionale groeperinge nie, maar deur hulle belydenis (Gibbs 1981:42). Die ballingskap het bevestig dat God nie 'n nasionale God is wat saam met sy volk ondergegaan het nie, maar dat Hy as die Skepper van die hemel en die aarde die Heer van al die volkere en nasies is. In die beloftes wat in die profetiese stof opgesluit is, word 'n eskatologiese perspektief op die koms van die Messias geopen.

Die kern van die uitverkiesing van Israel was dat hulle geroep was om prediker en voorbeeld, profeet en priester vir die nasies te wees (Jacob 1974:208). Die universele karakter van die boodskap van die Ou Testament herinner voortdurend daaraan dat 'n introverte kerk wat voor die versoeking swig om homself as die doel van God se uitverkiesing te sien, hom nooit in die lig hiervan op die Ou-Testamentiese boodskap kan beroep nie (Blaauw 1962:28).

2.1.2 Die universele boodskap van die Ou Testament

Die ballingskapyd (586-540vC) bring 'n nuwe verstaan van Israel/Juda se verhouding tot die nasies. Die tempel in Jerusalem was verwoes en die volk was in ballingskap in Persië tot en met die opkoms van Kores. Die mense wat in Palestina agtergebly het, beleef uiters haglike omstandighede, en dié wat na Egipte gevlug het, veg vir oorlewing. Israel het as nasionale entiteit verdwyn, maar kry 'n nuwe mandaat: dienaar van Jahwe (Jes 40-44). Israel word 'n boodskapper en getuie vir die nasies (Jes 42:1,6), om só as lig vir die nasies (Jes 49:6) die heerlijkheid van die Here te weerspieël. Israel was traag om hierdie opdrag van die Here te aanvaar. Hulle was steeds geneig om te dink dat hulle terugkeer na Jerusalem sou saamval met die nuwe toekoms wat God vir hulle gaan skep. Die probleem was dat Israel nog steeds te klein oor God gedink het. God word gesien as 'n nasionale God (Jes 40:18,25), terwyl Hy die Skepper van die ganse heelal is wat vir hulle nuwe krag wou gee om vir Hom te getuig (Jes 40:26-31).

Die Ou Testament kan gekarakteriseer word as die boek van die *verwagtings* van Israel (Von Rad 1975:115). Die inhoud van die verwagting was niks minder as Jahwe self nie (Ps 71:5; Jer 14:8; 17:13; 50:7). Hy was die God van die geskiedenis, wat in die menslike geskiedenis ingetree het en geskiedenis gemaak het. Die geskiedenis was nie maar net ter wille van verlede nie, dit was juis 'n kragtige getuienis van sy aktiewe teenwoordigheid en krag in die hede – en was daarom ook 'n *belofte* van Jahwe se daad in die toekoms. Dit het nie net gegeld van die lewe van Israel nie, maar ook van die lewe van die nasies rondom Israel. In hulle toekomsverwagting het die klem nie net geval op wat Israel of die nasies sou doen nie, maar op wat God gaan doen. Hy sou die verlossing na die nasies toe bring. Dit is alleen God se ingrype in die lewe van Israel wat hulle 'n lig vir die nasies gemaak het. Die getuienis van die kerk is algeheel afhanklik van die stille werk van God in die lewe van die kerk as die vrug van 'n lewe wat werklik in God geanker is. In die eerste plek is die evangelisering van die wêreld nie 'n saak van woorde en aktiwiteit nie, maar van *daar-wees*; die teenwoordigheid van God by sy volk en die teenwoordigheid van die volk

van God in die midde van die nasies (Blaauw 1962:42-43). Die ware getuie van die kerk spruit nie uit menslike idees of planne nie, maar uit ware aanbidding van God en die behoefte om na Hom te luister. Dit is nie die pratende kerk nie, maar die luisterende en biddende kerk wat die mees effektiewe getuie vir God in die wêreld is (Gibbs 1981:42).

2.3 Die Ou Testament en die messiaanse boodskap

Die Messias was die goddelike figuur wat die ware heerskappy van God in die toekoms tot uitdrukking sou bring. Die Messias was nie die bringer en outeur van die verlossing nie, maar die verteenwoordiger van God wat die verlossing bring. Die Messias staan in die sentrum van God se universele heerskappy en is self die inhoud van die hoopvolle verwagting van die verlossing. Die belofte van God om deur die Messias as die kneeg van die Here verlossing te bring, was vir alle mense (Miga 4:2; 5:1,3; Mal 3:1) (Zimmerli 1972:174). Die Messias as gawe van God was vir die hele wêreld, en die vervulling van sy beloftes lê in die toekoms, en sou verwesentlik word met die koms van die Messias (Blaauw 1962:47,52).

Hoewel hierdie missionêre gerigtheid nie altyd in die Ou Testament eksplisiet op die voorgrond was nie, was dit implisiet opgesluit in die universele karakter van die hele boodskap in die Ou Testament. As sodanig was die missionêre gerigtheid van Israel 'n grondtoon van die Ou-Testamentiese boodskap. Met die koms van die Messias in die Nuwe Testament breek die wye horison van God se bedoeling deur om vir Hom een volk uit alle nasies te versamel (Berkouwer 1972:243,246).

2.4 Die inter-testamentêre tyd

Die verstrooiing (diaspora) van die Jode met die ballingskap was die dryfkrag agter 'n doelgerigte missionêre aksie om proseliete te maak. Blaauw (1962:55) verwys na Adolf Harnack wat van oordeel was dat in die tyd van Jesus daar tussen 4-4,5 miljoen Jode in die Romeinse Mediterreense gebied was. Dit was sewe persent van die bevolking. Hulle het aktief die monoteïstiese geloof in die Hellenistiese en Romeinse wêreld uitgedra. Dit het gelei tot antisemitiese uitbarstings en vervolgings. Juis dit het die Judaïsme nog meer laat groei. Die morele krag van die Judaïsme het hulle juis laat uitstaan bo die ander heidense godsdienste. Hierin het die Septuagint 'n groot rol gespeel. Die Septuagint was nie net 'n Griekse vertaling van die Ou Testament nie, maar ook 'n eksegetiese daarvan. So vertoon die vertaling van Jesaja 55:5 'n baie duidelike missionêre gerigtheid. Juis omdat die vertaling in *koine* Grieks was, het dit 'n veel wyer leserspubliek bedien.

Uit die Septuagint word dit duidelik dat die Wysheidsliteratuur van Israel baie nou by die Wysheidsliteratuur van die omringende volkere aangesluit het. In die boek Daniel is daar 'n verbinding tussen die wysheidsliteratuur en die apokaliptiese literatuur. Die wysheid gee insig in die geheime van die toekoms (Dan 2:31; 4:6; 5:12; 7:11). Die Nuwe-Testamentiese missionêre aktiwiteite het nie net gebaat by die aktiewe uitbreiding van die Judaïsme in die inter-testamentêre tyd nie, maar val ook terug op die historiese en profetiese stof en die wysheids- en apokaliptiese literatuur in die Ou Testament (Ladd 1975:343).

3 DIE NUWE-TESTAMENTIESE GETUIENIS

Daar is 'n kontinuïteit van die Ou Testament na die Nuwe Testament, maar hulle is nie identies nie. In die vervulling in die Nuwe Testament is die verwagtings van die Ou Testament nie net oorskry nie, maar ook vernuwe en gekorrigeer. Daar is 'n eenheid en diversiteit tussen die Ou Testament en Nuwe Testament. In die ontplooiing van die heilsgeskiedenis kom verrassende nuwe perspektiewe na vore (Blaauw 1962:63-65).

Die Nuwe-Testamentiese skrywers verskil van mekaar in hulle verstaan van hulle getuieis. Hulle was minder geïnteresseerd in die gee van definisies van sending as in die missionêre bestaan van hulle lesers. Met verskillende metafore soos “sout van die aarde”, “lig vir die wêreld”, “stad op die berg” en “vissers van mense” word die missionêre bestaan van die lesers belig. Tot onlangs is daar nog in Christelike kringe baie idealisties oor Jesus gedink. Hy is egter gebore in die konteks en klimaat van die outentieke Ou-Testamentiese tradisie. Jesus het gedink, geleef en mense bedien in die raamwerk van die eerste eeuse Joodse geloof en lewenswyse. Navorsing in dié verband is verhelderend, maar daar moet verder gegaan word as die sosiaal-analitiese benadering van die Nuwe Testament. Ná die hoogbloei van die historiese kritiek, help die redaksie kritiek mense vandag om te begryp dat die Evangelies nie praat van 'n “historiese Jesus” los van die “Christus van die geloof” nie (Bosch 1991:21).

In die Nuwe Testament val die klem op die koninkryk van God, of koninkryk van die hemele (Mark 1:15; Hand 1:4). Die koninkryk van God het onmiskenbaar in die middelpunt van Jesus se hele bediening gestaan. Die aankondiging van Jesus was verkondiging (kerugma): “Die tyd het aangebreek, en die koninkryk van God het naby gekom. Bekeer julle en glo die Evangelie” (Mark 1:15). Die koninkryk van God is beide 'n teenswoordige werklikheid (alreeds) en 'n toekomstige werklikheid (nog nie). Die Woord wat Jesus verkondig het, was onmiddellik bevestig deur

dade, en opgevolg deur 'n bepaalde lewenswyse. Die tekens van die koninkryk van God kon gesien word wanneer Jesus 'n besetene van die mag van die bose bevry het (Mrk 1:21-28), Petrus se skoonma en ander siekes en melaatses gesond gemaak het (Mrk 1:29-2:12), en Hy mense hulle sonde vergewe het (Mrk 3:29). Die missionêre aard van Jesus se bediening bevestig dat die fundamentele aard van die bediening van die koninkryk van God 'n aanval op die bose in al sy manifestasies was. So was Hy besig om sy dissipels voor te berei en te onderrig vir hulle getuienistaak (Bosch 1991:31). In die persoon van Jesus Christus, en deur sy bediening, het die koninkryk van God in die wêreld deurgebreek. Hoewel Hy in die eerste plek vir Israel gekom het (Matt 10:6; 15:24), is daar in die Evangelies duidelike tekens dat Hy met sy bediening na die heidene uitgereik het. So het Hy aandag aan die versoek van die Siro-Fenisiëse vrou gegee (Mrk 7:24-30), Hy het die offisier se slaaf genees (Luk 7:1-10), en die Samaritaanse vrou by die put van Sigar ontmoet (Joh 4). Sending in die perspektief van die koninkryk van God was om die armes, uitgeworpenes en verdruktes weer op hulle voete te plaas en hulle hul menswaardigheid voor God en die mense terug te gee. Die universele verlossingsboodskap van die Nuwe Testament bevestig dat Jesus uitgereik het na mense in hulle nood. Daarom is Nuwe Testamentici vandag dit eens dat Jesus self die fondament vir die uitreik na die heidene gelê het (Bosch 1991:30).

Die Ou-Testamentiese beloftes het hulle voorlopige vervulling in die Nuwe Testament gevind (Joël 2:28-9). Die kerk was self 'n verdere teken van die nuwe toekoms wat in die wêreld deurgebreek het. Die gebeure van die laaste dae, met die koms van Christus, was die nuwe begin. Die koms van Christus was die begin van die vervulling van die toekomstige beloftes wat eendag in volkome vervulling sal gaan (Blaauw 1962:79).

Matteus het sy Evangelie as 'n Jood aan 'n hoofsaaklik Joods-Christelike gemeenskap geskryf met die uitsluitlike doel om hulle aan te moedig om missionêr betrokke te wees in hulle omgewing. Volgens die Evangelie van Matteus lyk dit met Jesus se kruisiging of sy sending misluk het. Nadat hy gekruisig en begrawe is, is sy graf goed bewaak. Die groot keerpunt was die *opstanding van Jesus Christus* uit die dood, en die sendingopdrag wat hieruit voortgespruit het (Matt 28:18-20). Vir die dissipels was die ervaring van Paasfees van die grootste belang. Waar die kruisiging die einde van die ou wêreld was, was Paasfees die deurbreek van die nuwe wêreld (Bosch 1991:39). In die koninkryk van God gaan dit om die verkondiging van die evangelie van verlossing in die hele wêreld en die proklamasie van die heerskappy van Christus oor al die nasies.

Die Evangelie volgens Johannes het ook 'n baie sterk missionêre motief. Hy stel die doel van sy skrywe baie duidelik: “Maar hierdie wondertekens is beskrywe sodat julle kan glo dat Jesus die Christus is, die Seun van God, en sodat julle deur te glo, in sy Naam die lewe kan hê” (Joh 20:31). Deur sy skrywe wil hy die gelowiges versterk in hulle geloof, maar ook almal wat die Evangelie hoor, oproep tot 'n beslissing. Elkeen moet hoor dat Jesus die Christus, die Seun van God is. Hy is die weg en die waarheid en die lewe (Joh 14:6). 'n Mens kan alleen die ewige lewe verkry deur in Hom te glo (Joh 3:16).

Lukas het met die skrywe van sy Evangelie en Handelingte die essensiële eenheid tussen die sending van Jesus en die vroeg-christelike kerk gedemonstreer. Die missionêre dimensie is volgens Ferdinand Hahn (1965:136) die dominerende tema by Lukas, en sluit die ses dimensies van die ekonomiese, sosiale, politieke, fisiese, psigiese en geestelike lewe in. Op Pinksterdag is die kragtige werking van God deur die uitstorting van die Heilige Gees op 'n sigbare en hoorbare wyse ervaar. Die voortdurende inwoning van Christus deur die Heilige Gees het die dissipels in staat gestel om die opdrag uit te voer en die Evangelie uit te dra na al die nasies toe (Hand 1:8). Die inhoud van die Evangelie volgens Lukas was bekering, vergewing van sondes en verlossing (Luk 24:47; Hand 2:38). Deur die gebed het die draers van die evangelieboodskap ingeskakel gebly in die kragveld van die Gees. Dit het hulle in staat gestel om volhardend te getuig ten spyte van teenstand en vervolging. Deur die tekens en wonders wat deur hulle gedoen is, is die krag van die opgestane Heer konkreet ervaar. Hierdie konkrete getuienis het die geleentheid vir die gelowiges geskep om die inhoud van die Evangelie met ander te deel. Deur hulle teenwoordigheid het daar 'n *kragtige getuienis* van die eerste Christene na binne en na buite uitgegaan. Op grond van die wyse waarop hulle God aanbid en vir ander omgee het, het Hy daaglik by die gemeente mense gevoeg wat gered is (Hand 2:41-47). Die manier waarop gelowiges in die gemeenskap teenwoordig was, was hulle getuienis. Hulle getuienis was nie net beperk tot die hede nie. Die eerste Christene het hulle missionêre betrokkenheid by die wêreld in terme van die eindtyd verstaan. Die Christus in wie hulle geglo het en wat hulle verkondig het, het gekom én Hy kom weer! Die toekomsverwachting dat Jesus weer kom, was 'n bepalende element in hulle bediening (Bosch 1991:41).

Die boek Handelingte vertel van die vestiging en groei van die kerk vanuit Jerusalem na Samaria (Hand 10) tot in Rome (Hand 28). Paulus was by uitstek die draer van die boodskap na die nasies. David Bosch (1991:124) sê dat Paulus se teologie 'n missionêre teologie is. Paulus as

apostel was 'n sendeling. Hy het geweet dat God hom gestuur het om die Evangelie te gaan verkondig, nie om dit uit te dink of daaroor te spekuleer nie. Paulus se ontmoeting met die verheerlikte Christus was die beginpunt van sy bediening (Hand 9:3-6; 2 Kor 4:5-6). As geroepe en gestuurde apostel (1 Kor 9) het hy met groot verantwoordelikheid en uit dankbaarheid vir sy verlossing profeties sy taak vervul. In sy passie vir ander, veral vir die nie-Jode, het hy die koninkryk van God uitgebrei deur gemeentes te stig en op te bou. Sy strategie was om te konsentreer op die groter dorpe en stede in bepaalde distrikte en provinsies. As diensknecht van die Heer was hy en sy medewerkers deel van Christus se triomftog deur die wêreld. Deur hulle getuigenis het hulle die lieflike lewensgeur van die Evangelie versprei: dat 'n mens alleen uit genade gered word (Rom 1:17; 2 Kor 2:14-16; Gal 3:11). As gesant of diplomaat van Christus was sy taak die bediening van die versoening (2 Kor 5:20). In die uitvoering van die missionêre opdrag het die verlossingsgeskiedenis tot aan die eindes van die aarde ontplooi. God se nuwe toekoms, wat in Jesus Christus deurbreek het, het steeds bly deurbreek waar sy volgelinge op 'n radikale wyse deur hulle verbondenheid aan Hom 'n nuwe, selfs rewolusionêre, gemeenskap gevorm het in die verwagting dat Hy weer kom om alles volkome nuut te maak (*maranatha*). Die kerk was die teken van die nuwe tyd in 'n ou wêreld. As die voorpos van die nuwe wêreld, waar mense in gehoorsaamheid aan God se wil heilig gelewe het, het die kerk sy getuigenis gelewer (Bosch 1991:108-109). Hierdie boodskap dat God in Christus nie net die kerk nie, maar ook die wêreld met Homself versoen het (2 Kor 5:19), is egter nie sonder meer deur almal aanvaar nie. Dit was 'n teken wat weerspreek is (Luk 2:34), dit was 'n struikelblok vir die Jode en dwaasheid vir die Grieke (1 Kor 1:23). Daarom was hierdie getuigenis nie sonder vervolging en martelaarskap nie.

Uit die Nuwe-Testamentiese getuigenis is dit duidelik dat die eerste Christelike gemeenskap nie as sodanig sendingwerk gedoen het nie. Hulle was net soos die Ou-Testamentiese volk van God, as uitverkorenes van God, 'n missionêre gemeenskap. Hulle was mense wat deur God drie-enig as die Vader in Christus uitverkies en met Homself versoen is. In die krag van die Gees het hulle deur hulle woorde en daad 'n getuigenis laat uitgaan (Efes 1:4-14). Anders gestel: hulle kon alleen sendingwerk doen, omdat hulleself 'n missionêre gemeenskap was. In die krag van die Gees het hulle getoon dat hulle betroubare getuies was. Die persoonlike wyse waarop hulle vir ander, veral vir die armes en uitgeworpenes, omgee het, het ingedruis teen die sosiale reël dat jy net aan iemand iets gee van wie jy kan verwag om iets terug te ontvang. Die Christene het uit liefde gegee, sonder om te verwag om iets terug te ontvang. Hulle liefdesdiens aan hulle naaste was 'n diens aan

God (Matt 25:40). Op dié wyse het hulle vir hulle skatte in die hemel bymekaar gemaak (Matt 6:19-20). Die gevolg hiervan was dat die Christene, ten spyte van vervolging, dwarsoor die Romeinse Ryk geweldig toegeneem het. Hoewel hulle lewe en getuienis nie sonder foute was nie, het hulle getalle baie toegeneem (Bosch 1991:50). 'n Bekommerde Plinius die Jongere, wat vir die Romeinse keiser Trajanus (regeer van 98-117 nC) as legaat in Bitinië opgetree het, skryf dat die Christene orals soos miere is (Latourette 1953:84).

Die toerusting van 'n missionêre kerk was 'n paar sandale wat aan die kerk gegee was om hom op die pad te hou in die bekendmaking van die geheimenis van die Evangelie (Efes 6:19). Alleen in die uitdra van dié boodskap, sou die geheimenis daarvan meer en meer aan die kerk self bekend word. Paulus se bediening onder die heidene het hom in staat gestel om deel te wees van God se triomftog deur die wêreld. Die jong gemeentes wat geleef het uit sy missionêre briewe, is opgeneem in hierdie triomftog (Blaauw 1962:125).

4 DIE KERK AS MISSIONÊRE KERK

In die afgelope paar dekades is opnuut tot die ontdekking gekom dat die kerk 'n gemeenskap binne die koninkryk van God is. Die missionêre aktiwiteit van die kerk is nie soseer die werk van die kerk nie, maar is eenvoudig die kerk aan die werk (Bosch 1991:372). Die kerk is 'n dienende en getuigende gemeenskap in en vir die wêreld. Meer en meer word aanvaar dat die kerk *óf 'n missionêre kerk is óf geen kerk is nie*. 'n Statische ekklesiologie word vervang met 'n dinamiese ekklesiologie wat beide missionêr en eskatologies is. Die kerk is die volk van God wat *uit* die wêreld geroep is, *in* die wêreld geplaas is en *na* die wêreld toe gestuur is (Blaauw 1962:126).

'n Teologie wat met God drie-enig besig is, is dan ook 'n teologie wat nie anders kan as om met God se gerigtheid op die wêreld besig te wees nie. Daar is geen ander kerk as die kerk wat in die wêreld ingestuur is nie. In dié lig gesien is die getuienistaak van die kerk die *kriterium vir alle aktiwiteite*. Die missionêre kerk reflekteer in die oorsteek van die grens van die kerk na die wêreld, sy wese as kerk van Christus. Dit is alleen wanneer die kerk na buite leef dat die kerk homself *is* en *word* wat hy moet wees. Juis die missionêre taak van die kerk bewaar die kerk daarvan om introspektief en introvert te word, om klein en eng te dink. Die missionêre gerigtheid van die kerk bring die kerk in kontak met die totale lewe waar daar, in die Naam van Christus en in die krag van sy Gees, 'n verskil gemaak word. Die kerk is alleen 'n missionêre kerk as hy nie konformeer met die samelewing nie. Die

versoeking was en is altyd daar vir die kerk om dienskneg van 'n bepaalde sosiale sisteem of politieke bedeling te word. 'n Kerk wat sy identiteit in Christus prysgee en soos die wêreld word, is niks anders as 'n sosiale klub vir godsdienstige mense wat op 'n formele wyse bepaalde rituele uitvoer nie.

Die kerk van Christus behoort uitgeken te word aan dit wat hy *is*. As gemeenskap van gelowiges is die kerk méér as 'n organisasie wat geken word in dit wat hy *doen*, naamlik aan die funksies wat die kerk vervul. 'n Missionêre kerk het ten diepste 'n Christus-karakter (Callahan 2000:105). Elkeen wat in die Naam van Christus gedoop is, het deel aan Hom (Rom 6:3-8). Deur sy Gees rus Hy die gelowiges toe om as Sy getuies in hierdie wêreld diensbaar te wees (Rom 6:9-13). Die geloofwaardigheid van 'n kerk se bediening en getuienis het in die laaste instansie te doen met die geïntegreerde en konsekwente getuienis deur die gemeente. Dit beteken dat dit wat die gemeente is, sê en bely, doen en bid in kongruensie met mekaar is (Burger 1999:108).

'n Missionêre kerk, wat verstaan dat sy oorsprong in God drie-enig is, bestaan daarom *nie ter wille van homself nie*, maar ter wille van die wêreld. Dan ook nie ter wille van die wêreld as sodanig nie, maar sodat die koninkryk van God deur die bediening van die Evangelie van Jesus Christus in die wêreld kan kom. 'n Missionêre kerk is nie 'n doel op sigself nie, maar 'n *middel* in God se hand om Sy koninkryk in hierdie wêreld te laat kom. Solank as wat die kerk getrou is aan hierdie wesentlike roeping is hy waarlik kerk en bruikbaar vir God. Wanneer hierdie dinamiese gerigtheid op die wêreld ontbreek, is die kerk nie meer waarlik kerk nie. So 'n kerk is onbruikbaar vir God (Miller 1986:45).

Hoewel kerke teoreties erken dat dit die primêre taak van die gemeente is om sy lidmate toe te rus om getuies vir Christus te wees, gebeur dit dikwels nie so in die praktyk nie. Vir iemand om werklik 'n getuie vir Christus te wees, moet die genade van God in Jesus Christus eers 'n werklikheid in sy/haar lewe geword het. Daar moet eers 'n verandering op 'n dieper vlak in 'n mens se lewe plaasvind. Lidmate moet verlos word van hulle selfsugtige ingesteldheid. Hulle moet verander word van mense wat vra wat die gemeente vir hulle kan doen, na diensknegte wat vra wat hulle kan doen om die Here te dien met hulle gawes en talente (Oswald & Freidrich 2000:35). Persoonlike verandering, bekering, selfverloëning, en die bereidheid om jou kruis ter wille van Christus te dra, is 'n pynlike proses vir die sondige natuur van die mens. Dit is egter die enigste weg vir 'n volgeling van Jesus Christus (Luk 9:23-26). Die getuienis van die kerk is nie sonder opoffering en lyding nie. Juis in die lyding van die kerk is Christus met sy kerk en word die betekenis van Sy lyding op 'n besondere wyse

ervaar. Tye van lyding is tye waarop God op 'n besondere wyse sy beloftes in vervulling laat gaan tot opbou van die gelowiges en hulle getuienis in die wêreld. Deur die ervaring van God se teenwoordigheid in lyding word die betekenis van God se beloftes in sy Woord opnuut aan die gelowiges bevestig (Vicedom 1965:136).

Dan Devadata (1999:121-2) is oortuig daarvan dat die kerk in die uitlewing van sy missionêre taak as kerk opnuut homself weer sal moet verbind om die *basiese waarhede* van die Woord van God te preek en te onderrig (aanbidding); die gemeenskaplike dissipelskap te bevorder (getuienis); en lidmate toe te rus vir die bediening as diensknegte van Jesus Christus om prakties 'n verskil in mense se lewens te maak (onderlinge versorging). Coenie Burger (2001:89, 91) wys eweneens daarop dat gereformeerdes op verskeie plekke deesdae praat van die *drievoudige taak van die kerk*. Eerstens moet die kerk die kennis van God wat hulle in Jesus Christus leer ken het, versprei. Tweedens moet hulle die genade en die liefde van God wat hulle ontvang het, na ander deurgee en deurleef. Derdens moet hulle mense wees wat toesien dat reg en geregtigheid en billikheid teenoor almal geskied. Aldrie hierdie aspekte, naamlik om met God, met mekaar en die wêreld besig te wees, word gedra deur 'n missionêre motief – “versprei”, “deurgee en deurleef” en “teenoor almal laat geskied”. Die aktiewe getuienis van die kerk is 'n bewys dat die kerk sy roeping verstaan en dit uitleef.

Literatuurverwysings

- Berkouwer, G C 1972. *De Kerk II. Apostolisiteit en Heiligheid. Dogmatische Studiën*. Kampen: J H Kok.
- Blaauw, J 1962. *The Missionary Nature of the Church. A Survey of the Biblical of the Biblical Theology of Mission*. New York: McCraw-Hill Book Company.
- Bosch, D J 1991. *Transforming Mission. Paradigm Shifts in Theology of Mission*. Maryknoll, Orbis Books.
- Burger, C 1999. *Gemeentes in die Kragveld van die Gees. Oor die unieke identiteit, taak en bediening van die kerk van Christus*. Stellenbosch: BUVTON.
- , 2001. *Ons weet aan wie ons behoort. Nuut gedink oor ons gereformeerde tradisie*. Wellington: Lux Verbi.BM.
- Burrows, W R 1999. Witness to the Gospel and Refounding the Church, in C van Gelderen (ed), *Confident Witness – Changing World. Rediscovering the Gospel in North America, 189-202*. Michigan: WB Eerdmans.
- Callahan, K L 2000. *Small, Strong Congregations. Creating Strengths and Health for Your Congregation*. San Francisco: Jossey-Bass.
- Devadata, D 1999. Strangers but not strange: A New Mission Situation for the Church (1 Peter 1:1-2 and 17-25), in C van Gelderen (ed), *Confident Witness – Changing World. Rediscovering the Gospel in North America, 110-124*. Grand Rapids: WB Eerdmans.
- Getz, G A 1988. *Sharpening the Focus of the Church*. 4th ed. Wheaton: Victor Books.

- Gibbs, E 1981. *I Believe in Church Growth*. London: Hodder & Stoughton.
- Hahn, F 1965. *Mission in the New Testament*. F Clarke (trans). London: SCM Press.
- Jacob, E 1974. *Theology of the Old Testament*. A Heathcote & P Allcock (trans). London: Hodder and Stoughton.
- Ladd, G E 1975. *A Theology of the New Testament*. 2nd ed. Grand Rapids: William B Eerdmans.
- Le Roux, J H 2001. Waar is Abraham dan? *Verbum et Ecclesia* 22(2), 326-340.
- Miller, C J 1986. *Outgrowing the Ingrown Church*. Grand Rapids, Michigan: Zondervan Publishing House.
- Oswald, R M & Friedrich, R E 2000. *Discerning Your Congregation's Future. A Strategic and Spiritual Approach*. 3rd ed. The Alban Institute.
- Van Gelderen, C (ed), *Confident Witness – Changing World. Rediscovering the Gospel in North America*. Grand Rapids: WB Eerdmans.
- Vicedom, C 1965. *The Mission of God. An Introduction to a Theology of Mission*. Concordia Publishing House.
- Von Rad, G 1969. *Theology of the Old Testament. Volume 1*. (Trans J A Baker). London: SCM Press.
- , 1975. *Old Testament Theology. Volume 2*. (Trans D M G Stalker). London: SCM Press.
- Zimmerli, W 1972. *Grundriss der alttestamentlichen Theologie*. Stuttgart: Verlag W Kohlhammer.